

До спеціалізованої вченої ради
Д 08.727.02 Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Науки, 26

В І Д Г У К
офіційного опонента

професора кафедри оперативно-розшукової діяльності та розкриття злочинів факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктора юридичних наук, професора Степанюка Руслана Леонтійовича на дисертаційне дослідження Малютіна Едуарда Вікторовича «Основи методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу», яке подане на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Ступінь актуальності обраної теми дисертації. Євроінтеграція України до Європейського співтовариства та безперервні цифрові процеси змін, які відбуваються у соціумі, впливають на усі сфери суспільного життя. Під час повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України суттєво збільшилась кількість кримінальних правопорушень у кіберпросторі. Це переважно протиправні діяння у сфері е-комерції, використання банківських електронних платежів, е-бізнесу та ін. Враховуючи збільшення кількості внутрішньо-переміщених осіб, переміщення бізнесу зі східних і південних областей країни у її центральні та західні регіони, а також за кордон, спостерігається зростання кількості кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу, які вчинюються майже в усіх суспільних сферах – від побутової до загальнодержавної. Дедалі спостерігається суттєве збільшення кількості зламів і пошкоджень різноманітних платіжних систем та втручання в їхню ефективну діяльність. До протиправної діяльності залучаються хакери, спеціалісти у сфері комп'ютерних технологій та програмування, представники кримінальних угруповань, які діють в економічному секторі, адже така діяльність приносить значні злочинні прибутки.

З огляду на швидкоплинність інформаційних процесів, нерегульованість низки проблем відносно функціонування

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Вк. №	_____	_____ р.
Основний док.	_____	_____

рівень контролю з боку відповідних державних контролюючих органів, а також суттєве збільшення злочинних посягань у цій сфері зумовлює необхідність розробки сучасної дієвої методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу.

Проведений здобувачем аналіз офіційної статистичної звітності Офісу Генерального прокурора України дозволив вказати, що у 2019 році до ЄРДР внесено 2467 фактів шахрайств, учиненого шляхом незаконних операцій з використанням електронно-обчислювальної техніки, а особам вручено повідомлення про підозру лише у 706 випадках. За іншими статтями КК України у цей період, що корелюються із застосуванням е-банкінгу, була майже подібна ситуація, зокрема: ст. 200 КК – 711 фактів зареєстровано, з них – 674 повідомлень про підозру; ст. 222 КК – 76 фактів зареєстровано, 59 повідомлень про підозру; ст. 231 КК – 8 фактів зареєстровано, повідомлення про підозру відсутні; ст. 232 КК – 5 фактів зареєстровано, повідомлення про підозру відсутні; ст. 361 КК – 1183 факти зареєстровано, 706 повідомлень про підозру; ст. 361¹ КК – 191 факт зареєстровано, 152 повідомлення про підозру; ст. 361² КК – 57 фактів зареєстровано, 24 повідомлення про підозру; ст. 362 КК – 762 факти зареєстровано, 598 повідомлень про підозру; ст. 363¹ КК – 4 факти зареєстровано, повідомлення про підозру відсутні. У період 2020-2023 рр. значних коливань у статистичних показниках не спостерігалось. У I півріччі 2024 року: ст. 200 КК – 469 фактів зареєстровано, 422 повідомлення про підозру; ст. 222 КК – 39 фактів зареєстровано, 21 повідомлення про підозру; ст. 231 КК та ст. 232 КК відповідно 0 та 1 факт зареєстровано, повідомлення про підозру взагалі відсутні; ст. 361 КК – 1214 фактів зареєстровано, 793 повідомлення про підозру; ст. 361¹ КК – 24 факти зареєстровано, 3 повідомлення про підозру; ст. 361² КК – 116 фактів зареєстровано, 69 повідомлень про підозру; ст. 362 КК – 1001 факт зареєстровано, 822 повідомлення про підозру; ст. 363¹ КК – взагалі відсутня реєстрація фактів. З огляду на наведені показники злочинна діяльність у сфері використання е-банкінгу залишається на достатньо високому рівні, а кількість притягнутих до відповідальності осіб дедалі зменшується.

Окремі проблеми розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу, досліджували такі вчені як: Г. С. Бідняк, С. А. Буяджи, С. В. Головкін, А. Е. Жилін, Н. І. Козак, Т. В. Коршикова, С. С. Кузьменко, О. В. Курман, О. І. Мотлях, О. Л. Мусієнко, Т. В. Охрімчук, Н. В. Павлова, В. І. Пазиніч, Д. А. Птушкін, Д. О. Ричка, О. А. Самойленко, С. В. Самойлов, В. Г. Хахановський, С. С. Чернявський, С. В. Чучко та ін. Останні розробки були здійснені такими науковцями як В. Б. Коба, І. О. Коваленко, С. В. Чучко, В. В. Сисолятін та ін. Водночас сформульовані вказаними дослідниками положення потребують подальшої конкретизації, зокрема, в аспекті розслідування кримінальних правопорушень, учинених у сфері е-банкінгу як одного з найбільш поширених інструментів цифрового банківського обслуговування. Комплексного наукового аналізу саме цього напрямку досі не проводилось.

Наведені обставини засвідчують актуальність обраної Е. В. Малютінін теми дисертації та її потенційну теоретичну та практичну цінність.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертацію виконано відповідно до положень Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020), Стратегії кібербезпеки України (Указ Президента України від 14.05.2021 № 447/2021), Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації (розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 № 1467-р), Стратегії кібербезпеки України (Указ Президента України від 14.05.2021 № 447/2021), Стратегії боротьби з організованою злочинністю (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.09.2020 № 1126-р), Національної економічної стратегії на період до 2030 року (постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179), Плану заходів з реалізації Стратегії інформаційної безпеки на період до 2025 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.03.2023 № 272-р), Порядку електронної інформаційної взаємодії Офісу Генерального прокурора та Міністерства внутрішніх справ України (спільний наказ Офісу Генерального

прокурора та МВС України від 22.11.2021 № 371/846), тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства освіти і науки на 2022-2026 роки (наказ МОН України від 03.02.2022 № 109), тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11.06.2020 № 454), Основних напрямів наукових досліджень Науково-дослідного інституту публічного права на 2020–2024 рр.

Ступінь достовірності та обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Методологія та методика дослідження вибрані в цілому вірно. Як вбачається з відповідних положень дисертації, здобувач володіє методологією наукового аналізу складних проблем теорії і практики юридичної науки.

У процесі дослідження Е. В. Малютін, для досягнення поставленої мети, з урахуванням об'єкта і предмета дослідження, використав у роботі комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, які традиційно є засобами наукового пошуку в галузі криміналістичної методики. Їх застосування було обумовлено системним підходом, що дозволило на належному рівні виконати наукове завдання з розроблення методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу.

Результати дисертаційного дослідження здобувача отримані завдяки широкому використанню наукових джерел, емпіричного матеріалу та вмілому використанню різноманітних методів наукового дослідження.

Емпіричну основу дослідження становлять згруповані відомості Єдиного звіту про вчинені кримінальні правопорушення Офісу Генерального прокурора України за 2018-2024 рр. та результати аналізу судово-слідчої практики за 2016-2024 рр. Вивчено матеріали 215 кримінальних проваджень з проблематики дослідження у таких областях (Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Сумська, Харківська, Херсонська, Черкаська та Чернівецька області, м. Київ), проанкетовано 250 слідчих, 286 працівників оперативних підрозділів, 52 представника кіберполіції,

96 працівників органів прокуратури, 67 працівників експертних установ МВС України. Під час дослідження використано власний досвід роботи у підрозділах Національної поліції України.

Об'єкт та предмет дослідження сформульовані вдало і відповідають вимогам МОН України. Об'єктом дослідження є кримінальні процесуальні відносини, які формуються під час функціонування правоохоронних органів при розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу. Предмет дослідження – основи методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу.

Мета дисертаційного дослідження полягає у вирішенні конкретного наукового завдання з розробки теоретичних положень та криміналістичних рекомендацій щодо формування методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу.

Комплексність мети, її багатоплановість обумовили необхідність вирішення окремих **задач**: 1) визначити сутність та систему криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу; 2) охарактеризувати обстановку та систематизувати типові способи й сліди вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу; 3) з'ясувати криміналістично вагомі ознаки особи злочинця, визначити та охарактеризувати віктимогенні групи потерпілих; 4) конкретизувати особливості початкового етапу розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу; 5) розкрити особливості взаємодії слідчих та працівників оперативних підрозділів Національної поліції у кримінальному провадженні; 6) виокремити заходи профілактичної діяльності працівників правоохоронних органів щодо виявлення й усунення причин та умов учинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу; 7) розкрити тактичні операції щодо збирання первинних даних про обставини злочинної події та виявлення ознак протиправних діянь; 8) сформулювати перелік заходів для реалізації тактичної операції «Встановлення особи злочинця та його співучасників, а також їх розшук і затримання».

В цілому, **достовірність й обґрунтованість наукових положень та висновків**, сформульованих у дисертації, забезпечується вдалою і продуманою структурою наукової розробки, правильним застосування комплексу методів наукового пізнання, логікою викладення матеріалу, потужним масивом емпіричної та джерельної бази. Структура дисертації є логічно побудованою та ґрунтується на комплексному підході до вирішення проблем розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом, у своїй більшості є переконливими. При їх обґрунтуванні Е. В. Малютін вдало використав емпіричні матеріали, а також відповідні нормативні та наукові джерела.

Висновки до розділів та загальні висновки дисертації відповідають сутності розглянутих питань і відзначаються чіткістю викладених думок.

Окрім того, дисертант, вміло поєднавши наукову і практичну діяльність, ґрунтовно проаналізував теоретичний, практичний і законодавчий матеріал та сформулював на цій основі виважені й слушні висновки, які є вагомим внеском у теорію криміналістики та практичну реалізацію положень відповідної окремої криміналістичної методики.

Таким чином, сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації мають належний рівень обґрунтованості та достовірності.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертаційна робота є першим у вітчизняній науці комплексним монографічним дослідженням теоретичних і практичних основ методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу, в якому сформульовано низку наукових положень, висновків і практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України, що вирізняються науковою новизною та мають важливе теоретичне і практичне значення, зокрема здобувачем вперше:

1) запропоновано систему окремої методики розслідування, в яку включено складові з огляду на організаційно-тактичні особливості здійснення

кримінальних проваджень, розпочатих за фактом учинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу, зокрема, додано такі як: криміналістична характеристика кримінальних правопорушень; розгляд первинної інформації, а також особливості занесення відповідних даних в Єдиний реєстр досудових розслідувань; обставини, які варто з'ясувати під час розслідування; типові слідчі ситуації розслідування; початковий етап розслідування (проведення слідчих (розшукових) дій, НСРД та розшукових заходів); подальший етап розслідування (проведення слідчих (розшукових) дій, НСРД та інших процесуальних заходів); використання спеціальних знань у кримінальному провадженні; тактичні операції; взаємодія підрозділів правоохоронних органів; встановлення причин й умов, які сприяли учиненню протиправного діяння;

2) сформовано перелік профілактичних заходів, які можуть проводитись уповноваженими особами правоохоронних органів (слідства, дізнання, кіберполіції) відносно усунення причин і умов учинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу, а саме: повідомлення громадян через засоби масової інформації про юридичну відповідальність (адміністративну, цивільну, кримінальну) за протиправні дії; реалізація профілактичного впливу на громадян шляхом використання окремих процесуальних дій з метою здійснення профілактики; встановлення осіб, схильних до антисуспільної поведінки у сфері використання електронно-обчислювальної техніки, а також їх подальше занесення до обліку в підрозділах кіберполіції; участь працівників кіберполіції у тематичних передачах, круглих столах або ток-шоу; вивчення матеріалів кримінальних проваджень для з'ясування та усунення умов і причин, що сприяли вчиненню протиправних діянь; організація дискусій у ЗМІ (електронних та друкованих), в яких обговорюються кіберзлочинність та її вплив на суспільство; інформування громадян у соціальних мережах, ЗМІ, месенджерах щодо фактів учинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу (фішинг, кардинг, спамінг);

3) розроблено систему заходів для реалізації тактичної операції «Встановлення особи злочинця та його співучасників, а також їх розшук і затримання», зокрема: допити потерпілих; встановлення та допити свідків; огляд електронно-обчислювальної техніки; зняття інформації з електронних інформаційних систем або її частини; встановлення місцезнаходження радіоелектронного засобу; встановлення особи злочинця та оголошення її у розшук; встановлення місцезнаходження злочинця; затримання злочинця; направлення вимог щодо надання правоохоронними органами, органами державної влади та місцевого самоврядування інформації, яка має значення для кримінального провадження за фактами вчинення протиправних діянь, пов'язаних із використанням е-банкінгу; обшуки за місцем проживання та інших місць перебування злочинця; допит підозрюваного для встановлення ймовірних співучасників кримінального правопорушення; проведення затримання співучасників (членів ОЗГ, які задіяні до злочинної діяльності); обмін інформацією між відповідними підрозділами правоохоронних органів іноземних держав та міждержавних органів (Інтерпол, Європол) стосовно реагування на кіберзлочини; призначення та проведення судових експертиз.

Окрім того, здобувачем удосконалено:

– теоретичні концепції класифікації типових способів підготовки, безпосереднього вчинення та приховування протиправних діянь, учинених з використанням е-банкінгу;

– характеристику слідової картини кримінальних правопорушень шляхом надання відомостей стосовно матеріальної (ЕОТ, папілярні візерунки), особистісної (показання потерпілих, свідків, підозрюваних) та віртуальної (пам'ять ЕОТ, кеш-пам'ять серверів інтернет-провайдерів, пам'ять смартфонів, кеш-пам'ять електронного реєстру терміналу чи банкомату) інформації;

– систему тактичних завдань, що мають місце у діяльності працівників правоохоронних органів у кримінальних провадженнях досліджуваної категорії, а також комплекс заходів для їх вирішення в рамках проведення низки тактичних операцій;

– систему тактичних операцій щодо збирання первинних даних про

обставини події та виявлення ознак досліджуваних протиправних діянь та ін.

В дисертації дістало подальшого розвитку формулювання профілактики протиправних діянь як спеціального різновиду правоохоронної діяльності, який складається з конкретної сукупності певних дій та заходів, що реалізують працівники правоохоронних органів (слідчі, дізнавачі, детективи, прокурори), що має на меті усунення причин та умов скоєння окремих категорій кримінальних правопорушень.

В цілому, дисертант напрацював самостійні наукові узагальнення та висновки, що виносяться на захист. Разом із збагаченням теорії криміналістики вони мають суттєве теоретичне та практичне значення.

Одержані у дисертації положення **мають практичне значення**. Вони можуть бути використані у *науковій діяльності* – під час реалізації наукових досліджень (акти впровадження Національної академії внутрішніх справ від 26.02.2024 р., Харківського національного університету внутрішніх справ від 29.02.2024 р.; Дніпровського державного університету внутрішніх справ від 11.03.2024 р.); *освітньому процесі* (акти впровадження Національної академії внутрішніх справ від 27.02.2024 р., Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного Університету розвитку людини «Україна» від 13.03.2024 р.) та *правозастосовній діяльності* (акти впровадження Управління стратегічних розслідувань в Дніпропетровській області ДСР Національної поліції України від 21.09.2023 р.).

Дотримання академічної доброчесності. Дисертаційне дослідження Е. В. Малютіна «Основи методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу» включає результати власних досліджень здобувача. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело, що свідчить про відсутність порушення академічної доброчесності. Автореферат за своїм змістом відповідає основним положенням дисертації та повністю відображає зміст, основні положення, висновки та пропозиції, які сформульовані у роботі.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та в опублікованих працях. Основні

положення та результати дисертації відображено у десяти наукових публікаціях, з яких п'ять статей – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна – у закордонному юридичному виданні, чотири – у збірниках тез наукових доповідей, оприлюднених на міжнародних науково-практичних конференціях.

У першому розділі дисертації «Теоретичні засади криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу» здійснено криміналістичний аналіз протиправних діянь у сфері використання е-банкінгу.

Охарактеризовано наукові підходи стосовно сутності окремих наукових категорій, які характеризують правовідносини у сфері використання банківських електронних платежів, зокрема: «електронна торгівля», «е-банкінг», «цифрова торгівля», «е-бізнес», «е-комерція» тощо, які відрізняються і мають різний зміст та наповнення.

Вирізнено такі складові криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу: спосіб і обстановка учинення кримінального правопорушення, слідова картина, особа злочинця, особа потерпілого. Доведено, що наведені елементи повинні бути максимально оптимізовані й спрямовані на вирішення практичних завдань кримінального провадження. Охарактеризовано типові способи вчинення кримінальних правопорушень.

Сформовано типовий «портрет» особи злочинця, який відіграє важливу розшукову роль під час реалізації НСРД та пошукових заходів. З'ясовано перелік ознак і властивостей, що характеризують особу злочинця. Надано характеристику особі потерпілого. Вирізнено віктимогенні групи осіб стосовно яких було вчинено протиправні діяння.

Наголошено на чинниках, які впливають на обрання способів протиправних дій, пов'язаних із використанням е-банкінгу, що залежать від: умов запровадженого воєнного стану; загальної обстановки, що склалася у державі; ситуації у конкретному регіоні (області), особистісних якостей

потерпілої сторони, наявності певних злочинних вмінь і навичок у правопорушника та ін.

Акцентується увага на тому, що з розвитком електронно-обчислювальної техніки та мережі Інтернет видозмінюються протиправні дії у сфері е-банкінгу, а правопорушники дедалі модернізують й ускладнюють способи їх підготовки, вчинення та приховування.

У другому розділі «Організація розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу» дисертантом розглянуто приводи та підстави для відкриття кримінального провадження, виокремлено джерела, які надають змогу отримати офіційні відомості, що підтверджують або спростовують інформацію про факт учинення протиправних дій у кіберпросторі.

Надано рекомендації щодо оцінки первинної інформації, яка надходить до правоохоронних органів. Вирізнено типові слідчі ситуації, що формуються на початковому етапі розслідування протиправного діяння, а також визначено відповідні тактичні завдання, які необхідно вирішити у кожній з них.

Автором з'ясовано особливості взаємодії уповноважених осіб (слідчих, дізнавачів, прокурорів, детективів) з іншими працівниками правоохоронних органів, а також різних установ, підприємств та організацій, громадськістю тощо.

Наголошено на важливості використання «обміну інформацією» як однієї з найбільш ефективних форм взаємодії, особливо в умовах запровадженого воєнного стану.

Доведено, що одним з основних напрямів організації розслідування кримінальних правопорушень є вжиття ефективних заходів щодо їх запобігання. Окреслено основні напрями профілактичної діяльності працівників правоохоронних органів щодо виявлення й усунення причин та умов учинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу, а також відповідні заходи, що спрямовані на своєчасне їх попередження та усунення.

У третьому розділі дисертації «Комплекси тактичних операцій при розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням

е-банкінгу» запропоновано підхід до розгляду методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу, через призму проведення комплексів тактичних операцій.

Виокремлено завдання, які потрібно вирішувати для здійснення тактичних операцій щодо збирання первинної інформації про обставини події та виявлення ознак кримінального правопорушення, як-от: обставини, що передували вчиненню протиправних дій; способи вчинення протиправних дій (фішинг, застосування шпигунських програм, спам-ботів); електронно-обчислювальна техніка, яка використовувалась для здійснення протиправних дій; час і тривалість злочинних дій.

Надано перелік тактичних операцій стосовно збирання первинних даних щодо обставин події та виявлення ознак кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу.

Також у дисертації охарактеризовано особливості реалізації комплексу слідчих (розшукових) дій, НСРД, процесуальних і розшукових заходів та інших дій, направлених на реалізацію тактичних операцій, спрямованих на встановлення та викриття осіб, які мають відношення до кримінального правопорушення, їх розшук та затримання.

Окреслено особливості призначення і проведення судових експертиз при розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу (судова комп'ютерно-технічна експертиза, програмно-комп'ютерна та інформаційно-комп'ютерна експертизи).

В цілому дисертаційне дослідження Е. В. Малютіна відрізняється аргументованістю та достатньою обґрунтованістю запропонованих висновків. Все це дозволяє позитивно оцінити рецензовану наукову працю, відзначити її новизну, самостійність виконання, належний теоретичний рівень.

Разом із тим, позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Е. В. Малютіна, слід відзначити **певні дискусійні положення, які можуть стати підґрунтям для обговорення під час захисту:**

1. Так, на нашу думку, в дисертації не повною мірою розглянуто особливості використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності, які

використовується під час виявлення та розслідування зазначеної категорії кримінальних проваджень, а також проблеми застосування тактичних операцій, що значно підвищило б практичну складову роботи.

2. У запропонованій здобувачем системі елементів окремої методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу, на нашу думку, потребує додаткових пояснень співвідношення таких елементів, як «криміналістична характеристика» та «обставини, що підлягають встановленню», а також «аналіз початкової інформації щодо вчиненого діяння» та «початковий етап розслідування», зважаючи на те, що їхній зміст може пересікатись між собою.

3. В третьому розділі дисертації «Комплекси тактичних операцій при розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу» охарактеризовано можливості оптимізації процесу реалізації кримінальних проваджень і висвітлюються питання організації та проведення тактичних операцій під час розслідування досліджуваних кримінальних правопорушень. У зв'язку з цим додатково необхідно було виокремити тактичні завдання, які необхідно вирішувати в ході розслідування.

4. На нашу думку, здобувачеві більше уваги потрібно було приділити проблемним питанням застосування спеціальних знань у кримінальному провадженні.

Наведені зауваження мають виключно дискусійний характер, не впливають на актуальність і загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження та є підґрунтям до наукової дискусії під час захисту дисертації.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність в цілому, оформлення.

Наукова розробка Е.В. Малютіна «Основи методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу» є завершеною кваліфікаційною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що у сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для теорії кримінального процесу та науки криміналістики. Викладені в авторефераті та дисертації основні положення дослідження є ідентичними.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження Малютіна Едуарда Вікторовича «Основи методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу» є самостійно підготовленою, завершеною кваліфікованою науковою працею, в якій отримано низку нових науково-теоретичних результатів, що в своїй сукупності вирішують конкретне наукове завдання щодо удосконалення роботи правоохоронних органів з розслідування кримінальних правопорушень даної категорії; дана робота відповідає вимогам, сформульованим у «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор – Малютін Едуард Вікторович, при успішному захисті, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Офіційний опонент:

**професор кафедри
оперативно-розшукової діяльності
та розкриття злочинів факультету № 2
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук,
професор**

Руслан СТЕПАНЮК